

Spontane igre na otvorenom

Sokač, Martina

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:136903>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-21**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Martina Sokač

SPONTANE IGRE NA OTVORENOM

Diplomski rad

Zagreb, lipanj, 2022.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Martina Sokač

SPONTANE IGRE NA OTVORENOM

Diplomski rad

Mentor rada:
prof. dr. sc. Ivan Prskalo

Zagreb, lipanj, 2022.

SAŽETAK

Brojna istraživanja potvrđuju značaj igre na otvorenom za psihofizički razvoj djeteta rane predškolske dobi, naglašavaju razvoj motoričkih vještina i sposobnosti, socijalnih odnosa, kreativnosti, koncentracije, samopouzdanja i emocionalnih kompetencija itd. Dijete u prirodnom okruženju nalazi mnoštvo multisenzornih poticaja za istraživanje, zadovoljava svoju prirodnu potrebu za kretanjem, koja je temelj cjelovitog razvoja djeteta. Spontane igre na otvorenom omogućavaju djetetu zadovoljenje temeljnih životnih potreba a to su moć, sloboda, nepredvidivost, zabava, samoaktualizacija koje intrinzično potiču dijete na sudjelovanje.

U ovom radu se nastojala prikazati važnost boravka djeteta na otvorenom, doprinos spontanijih motoričkih igara cjelokupnom razvoju djeteta. Obilježje suvremenog djetinjstva su između ostalog prezaštićivanje djeteta u svim segmentima, smanjeno kretanje djece, sputavanje djece u motoričkim igrama, te institucionalizacija djetinjstva. Upravo ta povećana potreba za boravkom djeteta u ustanovama ranog razvoja stavlja veliku odgovornost na odgojitelje i pomno planiranje boravka djece na otvorenom.

Cilj istraživanja u ovom radu je bio ispitati stav i mišljenje odgojitelja o spontanijim igrama na otvorenom prilikom boravka na zraku. Istraživanjem se nastojalo saznati kakvi su uvjeti boravka na zraku u ustanovama za rani razvoj i odgoj djece. Koje igre djeca najčešće spontano biraju, te stav odgojitelja naspram njih. Koliko zapravo odgojitelji podržavaju takve igre ili zbog straha za sigurnost sputavaju djecu u spontanijim igrama.

Ključne riječi: dijete, spontane igre na otvorenom, kretanje, sigurnost, cjeloviti razvoj

ABSTRACT

Numerous studies confirm the importance of outdoor play for the psychophysical development of an early preschool child, emphasizing the development of motor skills and abilities, social relationships, creativity, concentration, self-confidence and emotional competencies, etc. The child, in his natural environment, finds many multisensory stimuli for exploring and satisfies his need for movement, which is the foundation of a child's holistic development. Spontaneous outdoor games enable the child to meet the basic needs of life, which are power, freedom, unpredictability, fun, self-actualization that intrinsically encourage the child to participate.

This paper tried to show the importance of the child's outdoor stay and the contribution of spontaneous motor games to the overall development of the child. Characteristic of modern childhood are, among other things, overprotection of the child in all segments, reduced movement of children, restraint of children in motor games, and the institutionalization of childhood. It is this increased need for a child's stay in an early development institution that places a great responsibility on educators and the obligation to carefully plan children's outdoor stay.

The aim of the research in this paper was to examine the stand and opinion of educators about spontaneous outdoor games during their outdoor stay. The research sought to find out what are the conditions for outdoor stay in institutions for early development and upbringing of children. Which games do children most often choose spontaneously, and educators view towards them, how much do educators actually support such games or do they restrain the children in spontaneous games in fear for their safety.

Key words: child, spontaneous outdoor games, movement, safety, holistic development

SADRŽAJ

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. DEFINIRANJE POJMA SLOBODNOG VREMENA	2
3. DJEČJA IGRA- FENOMEN DJETINJSTVA	5
3.1. <i>Vrste dječje igre</i>	6
3.2. <i>Utjecaj dječje igre na tjelesni razvoj</i>	7
3.3. <i>Utjecaj dječje igre na kognitivni razvoj</i>	9
3.4. <i>Utjecaj dječje igre na emocionalni razvoj</i>	10
3.5. <i>Utjecaj dječje igre na socijalni razvoj</i>	10
3.6. <i>Stereotipi vezani za pojam igre</i>	11
3.7. <i>Slobodna i spontana igra</i>	12
4. NACIONALNI KURIKULUM	12
5. BORAVAK NA ZRAKU	13
5.1. <i>Senzorna integracija</i>	14
5.2. <i>Kretanje- osnovna potreba</i>	14
5.3. <i>Motoričke igre</i>	16
5. PREZAŠTIĆIVANJE DJECE IMPERATIV DANAŠNJEG DJETINJSTVA	17
5.1. <i>Boravak djece u ustanovama za rani razvoj</i>	18
6. CILJ I HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA	20
7. ZAKLJUČAK	34
8. LITERATURA	35
9. POPIS TABLICA I SLIKA	37

1. UVOD

Boravak djece na zraku od davnina je prepoznat kao ključan faktor za optimalan rast i razvoj djece. Dijete posjeduje prirodnu neutaživu želju za igrom na otvorenom u prirodi koja omogućuje djetetu istraživanje svim njegovim osjetilima. Mnogostruki su benefiti igre na otvorenom, a posebno slobodne, spontane igre koje dijete bira samo po svojim trenutnim interesima i mogućnostima. Razvoj svih tjelesnih vještina i sposobnosti je prirodna posljedica nesputanog gibanja i kretanja u vanjskom okruženju. Spontane igre na otvorenom dijete bira samostalno, nije potrebno poučavanje djeteta ili motiviranje. Učenje se događa spontano kroz urođeni aktivno istraživački stav djeteta koji proučavanjem sebe, svoga tijela, okoline, materijala koji ga okružuju uživa u spoznavanju novih pojmova i njihovih odnosa. Upravo to samoorganizirano aktivno i iskustveno učenje ima višestruke vrijednosti za cjeloviti razvoj djeteta, a nigdje se bolje ne može razviti nego u spontanim igrama na otvorenom.

U slobodnim i nestrukturiranim igrama djeca mogu razvijati sve svoje kognitivne, socijalne, emocionalne te ostale razvojne domene jer im ista omogućuje samoinicijativno djelovanje pa ona mogu vlastitu aktivnost isplanirati, organizirati i restrukturirati (Slunjski, 2008). Koliko god igra izgledala jednostavna, ona je zapravo izrazito složena aktivnost koja višestruko utječe na razvoj kreativnosti, samopouzdanja, samokontroli, razvoju tjelesnih vještina, učenju i ostvarivanju socijalnih odnosa. Vještine i sposobnosti se nadograđuju jedna na drugu te dijete napreduje svojim tempom.

Suvremena istraživanja potvrđuju povezanost optimalnog i cjelovitog razvoja djece, kognitivnih mogućnosti s nesputanim kretanjem i gibanjem, a ipak nikada djeca nisu manje vremena provodila u slobodnoj i spontanoj igri na otvorenom. Sve češće se djeci nude aktivnosti u zatvorenom prostoru koje ograničavaju kretanje. Uvažimo li činjenicu da je potreba za kretanjem osnovna biotička potreba te da se dijete dragovoljno i u potpunosti predaje spontanoj igri ili nekoj drugoj aktivnosti koja potiče kretanje, nameće se zaključak da je sa stanovišta „korisnog“ korištenja slobodnog vremena kineziološka aktivnost bez alternative (Prskalo, 2005). Mnoge studije dokazuju kako je došlo do značajnog smanjenja slobodne igre na otvorenom, zbog potrebe zaštićivanja djece i sveopćeg trenda smanjenja slobodnog vremena i kod djece i odraslih. "Slobodno vrijeme mladih društveni je fenomen koji zahtijeva temeljitije stručne pristupe, kako u okviru odgojno obrazovnih ustanova tako i na svim ostalim područjima društvenog života i rada. Sadržaji i oblici provođenja slobodnog vremena postaju bitne varijable

prilikom spoznavanja učinkovitosti odgoja uopće, a osobito u okviru školskog sustava (Leburić i Relja, 1999, prema Prskalo, 2005, str.181)

2. DEFINIRANJE POJMA SLOBODNOG VREMENA

„Igra je djelatnost u slobodnom vremenu, dobrovoljna aktivnost koja se odvija izvan egzistencijalnog rada i bez ikakve materijalne koristi interesa. Uvelike se razlikuje od rada u kojem pojedinac mora ostvariti neki cilj, osnovni smisao i cilj svake igre je užitek i zabava koja se odvija u slobodnom vremenu.“ (Jajčević prema Andrijašević, 2000, str.25)

U svrhu proučavanja teme diplomskog rada Spontane igre na otvorenom neminovno je da na početku razjasnimo pojam slobodnog vremena. „Slobodno vrijeme je vrijeme aktivna odmora, razonode, pozitivna razvoja, socijalizacije, humanizacije i stvaralačkog potvrđivanja ličnosti“ (Rosić, 2005, str 87). Prema (Plenković, 1997) to je vrijeme kojim čovjek može manje-više slobodno raspolagati i u kojem je oslobođen profesionalnih obaveza, te se može posvetiti aktivnostima u kojima uživa i potpuno predaje da bi se odmorio, zabavio nakon što je ispunio profesionalne, obiteljske i društvene obveze.

Slobodno vrijeme bi trebalo u sustavu odgoja i obrazovanja zauzeti važno mjesto i potrebno je o toj dimenziji dodatno promišljati. „Organizacija slobodnog vremena, njegovi ciljevi, zadaci i sadržaji moraju imati svoje mjesto u svim odgojno- obrazovnim ustanovama i u svim oblicima odgojno-obrazovnog rada, počevši od rada u dječjim vrtićima, preko slobodnih aktivnosti u osnovnim školama te u svim srednjim, višim i visokim školama, fakultetima i u domovima učenika i studenata „ (Plenković, 1997, str.12).

Igra kao sadržaj slobodnog vremena sve je potrebniji oblik zabave koji pomaže čovjeku vratiti se u svoje prirodno stanje, jer igra u svom osnovnom značenju je druženje, smijeh, radost zadovoljstvo i osjećaj slobode, koja je osnovna potreba svakog živog bića i oplemenjuje ga i stvara potpunim. (Andrijašević, 2000)

Aktivnosti slobodnog vremena mogu se klasificirati na različite načine. Najprikladnija podjela aktivnosti slobodnog vremena prema njihovoj osnovnoj funkcionalnosti, odnosno zadaćama slobodnog vremena na aktivnosti odmora, razonode i razvoja ličnosti. (Janković, 1973,)

Aktivnosti odmara prvenstveno sadrže sve aktivnosti koje nam pomažu u slobodno vrijeme oporavak od umora, ublažavanje iscrpljenosti, obnavljanje kapaciteta i procese regeneracije. Mogu se odvijati na pasivan način kao što je ležanje, spavanje ali i aktivan način kao što je šetnja, vožnja biciklom, igranje pokretnih igara itd. Cilj ovakvih igara nam je prvenstveno psihofizički odmor cijelog tijela.

Druge aktivnosti su u funkciji zabave i razonode koje su raznovrsnije i složenije te uključuju mnogo više društvenih i kulturnih sadržaja nego aktivnosti odmora. Svrha im je određeno osvježenje, stvaranje dobrog i pozitivnog raspoloženja i zabavnih trenutaka. Rosić(2005) napominje kako su mlađim generacijama bliskije aktivnosti zabave i razonode, ali potrebne su i starijim generacijama, prvenstveno jer potiču dobro raspoloženje, što je potrebno svim ljudima bez obzira na dob. Mlađe i starije generacije se možda neće baviti istom vrstom aktivnosti, kao što su neki ekstremni sportovi, ali u konačnici je jedino bitna svrha ovih aktivnosti. Aktivnosti mogu biti: čitanje, bavljenje sportom, posjećivanje kulturnih manifestacija, korištenje medijskih sadržaja, bavljenje glazbom i plesom, hobi i kreativne aktivnosti. S obzirom na generacijske razlike biraju se aktivnosti u skladu s interesima i mogućnostima, ali svima su prijeko potrebne.

Treća vrsta aktivnosti su aktivnosti za razvijanje osobnosti za stjecanje i usavršavanje znanja i vještina, te razvijanje kompetencija. Osobito su značajne u formiranju samostalnih, kreativnih i odgovornih pojedinaca koje mogu spremnije preuzeti uloge u društvu, te iz tog razloga je veliko i zanimanje za ove vrste aktivnosti danas u suvremenom društvu.

Prema Livazović (2018) aktivnosti slobodnog vremena treba sve više usmjeravati prema zdravstveno- fizičkim aktivnostima, posebno zbog opće pasivizacije mladih, sve veće ovisnosti o medijima, nekvalitetne prehrane te pretilosti jer razvijanje zdravih navika i sklonost različitim tjelesnim aktivnostima presudno je za pitanje zdravlja ali i općeg boljitka budućih generacija.

„Posebno je značajna pedagoška strana slobodnog vremena, kako u pogledu pripremanja za njegovo korištenje tako i u procesu uporabe slobodnog vremena za odgojne postupke. Činjenica je da se odgovornost za slobodno vrijeme i odgoj u slobodnom vremenu moraju uskladiti s regulativnim načelima znanstvene discipline i neposredne prakse slobodnog vremena, čemu se primjenom takvih smjernica želi poboljšati organizacija i učinak te uspješno korištenje slobodnog vremena. Kao glavna načela korištenja slobodnog vremena ističu se načela :

- Slobode
- Smislenosti

- Individualnosti
- Kolektivnosti
- Kreativnosti
- Organiziranosti
- Raznovrsnosti
- Amaterizma
- Primjerenosti dobu i spolu odgajnika „(Livazović, 2018, str.238-239)

Iz same definicije pojma slobodnog vremena vidljivo je da je načelo slobode jedino koje može garantirati bit samog slobodnog vremena, jer tek tada se mogu birati aktivnosti prema interesima, sposobnostima, individualnim potrebama koje proizlaze iz osobina ličnosti. Iz ovoga proizlazi zaključak tek kad je ostvareno temeljno načelo slobode mogu se ostvariti i ostala načela slobodnog vremena.

U okviru teme ovog diplomskog rada važno je istaknuti „Znanost o odgoju stoga se mora čuvati i pretjerane pedagogizacije slobodnog vremena, odnosno brižno čuvati njegovo temeljno načelo – načelo slobode.“ (Livazović, 2018, str 329.) Kada bi se povukla paralela o aktualnom stanju slobodnog vremena djece i odraslih, vidljivo je da zahvaljujući tehničkim postignućima odraslima se smanjuje mišićni i tjelesni rad i sveukupno radno vrijeme i sukladno tome povećava mogućnost slobodnog vremena, dok se djeci smanjuje slobodno vrijeme za igru, povećavajući im vrijeme koje djeca provode u organiziranim i školskim ili tzv intelektualnim aktivnostima. Kao zamjena slobodnoj tjelesnoj igri nude se različite elektroničke igre, koje ne mogu biti adekvatna zamjena tzv. mišićnoj igri (Pečar-Mraković, Mraković prema Andrijašević, 2000).

U odgojno obrazovnim ustanovama ranog razvoja djeca se susreću s različitim sadržajem i aktivnostima koje potiču i razvijaju dječje interese, sposobnosti, vještine i kompetencije tijekom zajedničke slobodne i spontane igre što je temeljni preduvjet za kasnije autonomno djelovanje u sadržajima i aktivnostima slobodnog vremena.

3. DJEČJA IGRA- FENOMEN DJETINJSTVA

Čovjek nagoni osjeća potrebu da bude aktivan. To je osjećaj unutarnje životne snage i nagona društvenosti koja se nastoji izraziti u zajednici i harmoniji sa svojim bližnjima“(Jajčević prema Andrijašević, 2000, str. 25).

Dječja igra je zabavna, slobodna i najvažnija aktivnost djeteta u ranom djetinjstvu ujedno i pokretač djetetova cjelokupnog razvoja. Brojne su dobrobiti koje dijete ostvaruje putem slobodne igre, a zabava i užitak koje dijete osjeća tijekom igre neprocjenjive za zdravi psiho motorički razvoj pojedinca. Utemeljena je na sposobnostima i osobnosti svakog djeteta i omogućuje mu cjeloviti razvoj potiče ga na istraživanje okoline u skladu sa svojim trenutnim mogućnostima. Kroz igru djeca proigravaju svoj unutarnji svijet i u potpunosti ju prilagođavaju svojim željama i potrebama. Iako dječja igra nema određeni cilj, već se njezin smisao nalazi u samom činu igranja, ona omogućava steći različita životna iskustva i iz nje djeca uče više nego iz bilo koje druge aktivnosti u ranom djetinjstvu. „U igri se dijete samoostvaruje, izražava i potvrđuje, savladava probleme i prorađuje svoje doživljaje, misaono se razvija i emocionalno oslobađa, socijalno sazrijeva i motorički napreduje“ (Rajić i Petrović- Sočo, 2015, str 605).

Igra je izuzetno važna za proces socijalizacije u ranom djetinjstvu, ali ništa manje nije vrijedna ni samostalna fokusirana igra djeteta jer učenje se može događati iz vlastitog iskustva ili u suradnji s drugima. Kroz igru je dijete aktivni graditelj vlastitog razvoja, a uloga odrasle osobe je da ga podupire i pomaže mu u ostvarivanju cjelovitog rasta i razvoja (Miljak, 2009).

Dijete kroz igru i fizičku aktivnost zadovoljava svoje osnovne životne potrebe , posebno za moći i slobodom gdje tijekom slobodne spontane igre samo odlučuje o tijeku i trajanju igre. Potrebu za pripadanjem zadovoljava u zajedničkoj igri s vršnjacima u skupini, te razvija socioemocionalne kompetencije, osjećaj pripadanje zajednici. O potrebi za zabavom suviše je pisati jer glavni motiv djeteta za igrom je upravo zabava i razonoda, što je i smisao i svrha same igre.

Značaj igre za dječji razvoj je neupitan te iako ne postoje zasebne teorije koje istražuju isključivo dječju igru, proučavaju ju mnogi teorijski pravci kao na primjer teorije ličnosti, teorije kognitivnog razvoja, socijalne teorije učenja, etološke teorije itd. Proučavanje razvoja čovjeka apsolutno je nemoguće bez perioda ranog djetinjstva, a samim time i dječje igre. Iako na očigled dječja igra izgleda samo kao neka zabavna aktivnost djeteta, ona je nezaobilazni temelj razvoja svakog pojedinca.

Iako postoji mnogo definicija dječje igre i obilježavanja različitih karakteristika izdvojit ću samo neke od njih. Prema Else (2014), karakteristike igre su:

- Igra je proces, a ne specifična aktivnost
- Samostalni je izbor sa spremnošću za sudjelovanjem
- Aktivna uključenost
- Dovoljno sigurna fizički i psihološki
- Iskustvo je cijeloga tijela i uma
- Oslobođena je vremena
- Znatiželja, zadovoljstvo
- Različita za svakoga
- Sama sebi je svrha

Sve ove karakteristike je moguće razvrstati u tri ključna elementa: dobrovoljnost, aktivna uključenost i satisfakcija.

3.1. Vrste dječje igre

U teorijama postoji mnogo različitih vrsta i klasifikacija dječje igre ali teško ijedna može u potpunosti opisati ovaj fenomen djetinjstva. U istom trenutku djeca se mogu igrati više igara kao na primjer kad se igraju zoološkog vrta istodobno grade nastambe (konstruktivne igre) i glume životinje (igre oponašanja i simbolička igra). Svaka vrsta igre je dobra, te ne postoje dobre i loše igre jer u svakoj igri dijete ne samo da uči i usvaja neke nove vještine, paralelno potvrđuje svoje prethodno znanje ili proživljava neke događaje. Terapeutski učinak igre je upravo u tom dječjem proživljavanju događaja, jer tijekom igre dijete ima moć prilagoditi određenu situaciju svojim trenutnom razvojnim mogućnostima, te bira samostalno igru ovisno o svom raspoloženju i potrebama.

S obzirom na društvenu razinu igre najčešća klasifikacija koja se navodi u literaturi dolazi od Parten(1932, prema Vasta i sur.2000):

- promatranje- dijete promatra druge kako se igraju, ali se ne uključuje u igri

- Samostalna- dijete je koncentrirano na aktivnost i ne primjećuje prisutnost drugih
- Usporedna- dijete se igra pokraj druge djece ali bez potrebe za suradnjom i druženjem
- Povezujuća- dijete se igra s drugom djecom, ali bez zajedničkog cilja
- Suradnička – podrazumijeva suradnju tijekom zajedničkih aktivnosti, postavljanju zajedničkih ciljeva, prilagođavaju pravila, dogovaraju oko aktivnosti i ponašaju se kao skupina.

Dijete može bez obzira u kojoj životnoj dobi se nalazi biti u paralelnoj, samostalnoj i suradničkoj igri, ovisno kako mu tog trenutka odgovara. Iako je suradnička igra na nekom najvišem nivou dječjeg razvoja, u svakom trenutku je poželjna i samostalna igra ili povezujuća ako ju dijete samostalno bira. Prema Klarin (2017) klasifikacija dječje igre uvažavajući različite aspekte (prema više autora) mogu se podijeliti na :

- Fizičke igre- u ovu skupinu spadaju sve tjelesne i pokretne igre, istraživačke,manipulativne i konstruktivne igre
- Igre pretvaranja-ovu skupinu čine igre pretvaranja, dramske igre, igranje uloga,igre fantazije,sociodramske igre i igre početnog pisanja i računanja.
- Jezik- u ovu skupinu spadaju sve igre koje uključuju zvuk i riječi, sve spontane igre riječima, ritmom i repetitivnih radnji, te sve šaljive i zabavne priče.
- Igre s pravilima –značajnu ulogu u ovim igrama ima držanje pravila te dogovaranje, pregovaranje i samokontrola
- Kreativne igre – uključuje sve igre gdje se dijete koristi tijelom i različitim materijalima.

Najopsežnija i najdetaljnija klasifikacija dječje igre je Hughesova tipologija (2002) te sadrži šesnaest tipova igara: simbolička, gruba, socijalna, kreativna, komunikacijska, dramska, lokomotorna, duboka,istraživačka, fantazija, imaginarna, majstorske, igre objektima, igranje uloga i rekapitulacijska igra .

3.2. Utjecaj dječje igre na tjelesni razvoj

Od prvih dana djetetovog života igra mu pruža mogućnosti razvijanja svih motoričkih sposobnosti (gruba i fina motorika,spretnost,koordinacija oka i ruke,pravilo držanje i općenito

tjelesno zdravlje) (Klarin,2017). Upravo dinamičnost igre, zadovoljstvo koje dijete osjeća prilikom igre i intrinzična motivacija potiču dijete na korištenje svojeg tijela i različitih pokreta što sveukupno utječe na tjelesni razvoj. Djeca od najranijih dana uživaju u svim oblicima kretanja i prve igre su zapravo fizičke igre tj.manipuliranje tijelom i otkrivanje različitih mogućnosti svojih udova.

Osnovni pokreti iz tri skupine pokreta ; kretanje, održavanje ravnoteže i baratanjem predmetima čine temelje motoričkih vještina, a razvoj tih vještina uvelike ovisi o motoričkim sposobnostima pojedinca. Tijekom predškolskog razdoblja govorimo razvoju o sedam motoričkih sposobnosti: ravnoteža, koordinacija, snaga,brzina,gipkost, preciznost i izdržljivost. Pri samom rođenju motoričke sposobnosti su samo potencijali koji će se razviti ovisno o tome u koliko poticajnom okruženju dijete raste. „Jedno je od najkarakterističnijih svojstava dječjeg organizma plastičnost koju možemo definirati kao sposobnost lakog mijenjanja pod utjecajem promjenjivih povoljnih ili nepovoljnih uvjeta“(Findak,1995,str.20). Povoljni ili nepovoljni uvjeti su socijalna i materijalna okolina u kojoj dijete raste, a slobodna spontana igra je svakako povoljna okolina za razvoj potencijala svakog djeteta.

Razvoj teče od jednostavnijih motoričkih obrazaca, koje postepeno postaju sofisticiranije, složenije te se mijenjaju i usavršavaju u skladu s razvojem koštano- vezivnim i živčano-mišićnim sustavom. (Klarin, 2017). U ranom djetinjstvu uglavnom promatramo motorički razvoj kroz dva temeljna razvojna smjera : razvoj grube motorike i fine motorike. Razvoj grube motorike podrazumijeva osnovne pokrete te mogućnost pokretanja tijela, dok je fina motorika sposobnost izvođenja preciznih pokreta prstima i korištenje predmeta koji nas okružuju.

Prilikom odrastanja dijete spontano bira motoričke igre ovisno o zrelosti motoričkog razvoja, te ga nije potrebno dodatno požurivati ili sputavati, što je česta pojava današnjeg prezaštitničkog odgoja, o čemu će se još pisati u ovom radu. Prema Hansen i sur.(2004) tjelesni razvoj djeteta ima dva značenja; prvo značenje se odnosi na rast djeteta, dok se drugo značenje odnosi na povećanje djetetove sposobnosti da svrhovito koristi svoje tijelo kako bi dijete nešto učinilo, izrazilo svoje osjećaje, ideje i misli. Upravo kroz igru dijete zadovoljava potrebu za kretanjem kroz koju se u osnovi ne razvija samo tjelesni razvoj već i ostali aspekti razvoja. Djeci je potrebna različita količina i vrsta aktivnosti, tako djeca predškolske dobi ne bi trebala mirovati dulje od jednog sata, dok bi djeca do 12 godina starosti trebala provoditi u aktivnoj igri najmanje jedan sat prema (Gawin, Dowshen,Izenberg, 2007).

„Kroz pokret dijete zapaža, predočava, misli, mašta i pamti. Stoga je za kognitivni razvoj vrlo važan nesmetan tjelesni razvoj“ (Klarin, 2017, str.23). Posljednjih desetljeća sve se više pozornosti posvećuje kognitivnom razvoju, kao prikazu intelektualnih mogućnosti djeteta na uštrb tjelesnog gibanja i kretanja, a zapravo sve znanstvene studije dokazuju upravo suprotno, koliko je za dijete važan cjeloviti razvoj. „Utvrđeno je kako tjelesna aktivnost ima pozitivne utjecaje na proces učenja, ali ne samo motoričkih i torijskih kinezioloških informacija. Meta analiza s ciljem utvrđivanja povezanosti tjelesne aktivnosti i spoznaje u djece pokazuje značajnu povezanost tjelesne aktivnosti i kognitivnog funkcioniranja (Sibley, i Etnier, 2003 prema Prskalo, Sporiš, 2016, str.19

3.3. Utjecaj dječje igre na kognitivni razvoj

Posljednjih desetljeća dogodile su se velike promjene u poimanju djeteta, djetinjstva i dječje igre. Promjenom stava prema djetetu kao malenom i nesposobnom prema sposobnom i kompetentnom biću, te promatrajući dijete kao subjekt vlastitog razvoja koje može samostalno istraživati i odabrati aktivnosti koje ga zanimaju i iz njih učiti. Dječja igra je odavno prepoznata kao važan aspekt u socijalizaciji djeteta, ali i sve više u aspektu cjelovitog razvoja djeteta. Prema (Slunjski i sur. 2015) upravo temelji svrhovitog učenja za dijete se razvijaju kroz igru, istraživanjem, manipuliranjem različitih predmeta u kojem je dijete aktivno uključeno, što prethodi nadogradnji postojećeg znanja. Sve te spontane aktivnosti koje dijete izvodi kroz igru, dovode do spoznavanja, davanje smisla stvarima i pojavama kojega ga okružuju.

Russ (2004) razlikuje sljedeće kognitivne procese koji se pojavljuju tijekom igre to su organizacija, divergentno mišljenje, simbolizam i fantazije prema Klarin(2017). Organizacija se očituje kroz učenje redoslijeda pričanje događaje po redu i uočavanje uzroka i posljedica različitih aktivnosti tijekom igre. Divergentno mišljenje je proces u kojem dijete uči generirati različite ideje, tj pronaći više ideja i rješenje na određeni izazov ili problem. Upravo je poticanje i razvoj divergentnog mišljenja presudan za razvoj kreativnosti o kojoj se danas sve više polaže računa i pretpostavlja se da će razvoj ovih vještina biti presudan u budućnosti naše djece, jer ih potiče na gradnju veza između postojećih ideja ili znanja i traženja novih. Simbolizam u dječjoj igri se očituje kroz procese transformacije i redefiniranja objekata i igračaka koje dijete okružuju. Kroz proces fantazije dijete zamišlja događaje, mijenja svoje uloge i uvelike razvoja maštu i imaginaciju.

3.4. Utjecaj dječje igre na emocionalni razvoj

Izražavanje emocija pomaže malenom i bespomoćnom djetetu preživjeti u prvim danima njegova života. Uspostavljanjem privrženosti između djeteta i skrbnika ostvaruje se prva emocionalna veza, kada dijete uočava uzročnu posljedičnu vezu da na njegovu neku akciju slijedi reakcija roditelja. Prve spontane i zajedničke igre koje kod djeteta izazivaju osjećaj zadovoljstva se događa u interakciji sa skrbnicima. Na temelju takvih događaja i ugodnih emocija dijete se trudi i dalje igrati i istraživati svoju materijalnu i socijalnu okolinu. Igra je slobodno izabrana aktivnost u kojoj nema unaprijed zadanog rasporeda te kroz maštu i fantaziju dijete proživljava različite događaje iz svakidašnjice. Oslobađa se mnogih frustracija i nelagode, jer u igri nema straha od mogućih loših posljedica ili doživljava neuspjeha. Kroz igru dijete jača samopouzdanje, samoostvaruje se, razvija empatiju i samokontrolu tj. emocionalno se opismenjuje. Imati priliku kroz igru proživljavati različita emocionalna stanja, povezivati emocije s određenim događajima je izrazito bitno za razvoj emocionalne inteligencije što je od izuzetne važnosti za budućnost svakog djeteta.

3.5. Utjecaj dječje igre na socijalni razvoj

Eriksonova psihosocijalna teorija govori koliko zdrav razvoj osobnosti svakog pojedinca ovisan o socijalnim odnosima koje pojedinac uspostavlja u različitim fazama života. Prvo su to naravno roditelji, ali ubrzo dijete ima potrebu i za druženjem s vršnjacima, što se osobito iskazuje kroz igru. Vršnjački odnosi su izuzetno važni za socijalni razvoj. S vremenom zauzimaju sve važnije mjesto u djetetovom životu, te utječu ne samo na socijalni već i osobni razvoj pojedinaca. Dva su različita socijalna iskustva koje dijete stječe u interakciji s vršnjacima, tj. dvije različite dimenzije odnosa, te zadovoljava dvije različite potrebe, potrebu za pripadanjem i potrebu za intimnošću. Djeca predškolske dobi imaju naglašenu potrebu za druženjem, a prvi pravi socijalni odnosi vidljivi su oko treće godine. (Klarin, 2017)

„Mnogi autori pretpostavljaju da je potreba za prihvaćenošću (odnos u skupini) prethodnica potrebi za prijateljstvom (odnos u dijadi)“ (Klarin, 2017, str.27). Vrijeme ranog djetinjstva obilježeno je igrom kao glavnom aktivnosti u kojoj dijete ima priliku igrati, surađivati i družiti se s vršnjacima. Vršnjački odnosi imaju razvojni tijek u skladu s

cjelovitim razvojem djeteta. Djeca do šeste godine navode prijatelja osobu s kojom se trenutno igraju, dok školska djeca za pojam prijatelja vežu odanost, povjerenje i nelojalnost često dovodi do prekida prijateljstva. Prijateljem smatraju osobu koja pomaže ili čini nešto lijepo za njega, nije dovoljno biti samo suigrač kao u mlađoj dobi.

Selamnova klasifikacija razlikuje nekoliko razina socijalnih odnosa s vršnjacima. Nultu razinu klasifikacije čini egocentrična perspektiva i tipična je za razdoblje ranog djetinjstva, gdje dijete nema kapaciteta razlikovati svoju i tuđu perspektivu, te je prijatelj dijete s kojim se igra i prijateljstvo traje koliko i igra. Prvu razinu socijalnih odnosa karakterizira razumijevanje tuđih osjećaja, ali nema odgovornosti za uzajamno pomaganje i ova razina je karakteristična za predškolsku dob. Druga razina je karakteristična za školsku dob i obilježena je reciprocitetom. Treća razina karakteristična je za srednje i kasno djetinjstvo i obilježavaju uzajamnost prijateljskih odnosa. Četvrta razina odnosi se na adolescentsku dob i odrasle gdje postoji određena ravnoteža između prijateljstva i uzajamnosti s jedne strane i individualnosti s druge strane. (Klarin, 2017)

3.6. Stereotipi vezani za pojam igre

Jedno od temeljnih načela i karakteristika igre je svakako da je to slobodno izabrana aktivnost u kojoj dijete samovoljno sudjeluje. Prema Slunjski (2008) nužno je napustiti stav kojim se proklamira stajalište da djeca rane i predškolske dobi imaju priliku naučiti samo iz strukturiranih i organiziranih aktivnosti. Odavno je javno, znanstveno- teorijski napušten stav da djeca uče samo iz strukturiranih aktivnosti i da je dječja igra ishodište učenja, ali još uvijek su prisutni određeni stereotipi. Dva su najpoznatija stereotipa vezana za pojam igre.

Prvi da su to aktivnosti karakteristične samo za djecu i djetinjstvo, ali i odrasli u svom slobodnom vremenu biraju različite aktivnosti koje im pružaju razonodu i zabavu , što su također osnovne karakteristike igre.

Drugi stereotip je shvaćanje igre kao nevažne i jednostavne aktivnosti s kojom djeca ispunjavaju svoje slobodne vrijeme, nasuprot nekim važnim i strukturiranim aktivnostima kojima je cilj reproduciranje znanja. „Igra nije specijalizirana, diferencirana, jednoznačna, planirana i produktivna aktivnost, niti je usmjerena na rezultat. Suprotno, vrlo je složena, multifunkcionalna, spontana i samomotivirajuća aktivnost koja proizlazi iz unutrašnje djetetove

potrebe i kao takva najviše odgovara naravi i zakonitostima njegova razvoja“ (Rajić, Petrović-Sočo, 2015, str.605).

3.7. Slobodna i spontana igra

Glavna karakteristika slobodne igre je upravo sloboda izbora što djeci rane dobi pogoduje u razvijanju intrinzične motivacije, razvoju samopouzdanja, efikasnog rješavanja problema, emocionalnoj samokontroli i razvoju kreativnosti. Prema Slunjski (2008) tijekom slobodne igre djeca razvijaju svoje kognitivne, socijalne, emocionalne te ostale razvojne kompetencije jer im upravo slobodna igra omogućuje samoinicijativno djelovanje pa ona mogu vlastitu aktivnost isplanirati, organizirati i restrukturirati. Zadatak odgojitelja profesionalaca je poticati i zagovarati slobodnu i spontanu igru, te omogućiti svakodnevnu slobodnu i spontanu igru. Slobodna igra djeci daje mogućnost vođenja, odlučivanja ,preuzimanje kontrole i određenog rizika. Djeca mogu odlučiti u kojem smjeru će se razvijati igra, biti ju slobodni prekinuti ili naprotiv igrati dok god to žele

O značaju djetinjstva i dječje igre za cjelokupni razvoj govori nam i najvažniji nacionalni dokument za rani predškolski odgoj i obrazovanje, a to je Nacionalni kurikulum.

4. NACIONALNI KURIKULUM

Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014) vodi se suvremenim znanstvenim spoznajama i teorijama iz kojih su nastale studije Nove paradigme djetinjstva (2007). i govore nam o suvremenom shvaćanju djeteta i djetinjstva.

„ Temeljne postavke studije je moguće sažeti u nekoliko temeljnih postavki

-Dijete je osobnost već od rođenja i treba ga ozbiljno shvaćati i poštovati.

-Dijete nije objekt u odgojnom procesu, već je socijalni subjekt koji participira, konstruira i, u velikoj mjeri, određuje svoj vlastiti život i razvoj.

-Djetinjstvo nije samo pripremna faza za budući život, već je životno razdoblje koje ima svoje vrijednosti i svoju kulturu.

-Djetinjstvo je proces socijalne konstrukcije, koji djeca i odrasli zajednički izgrađuju.

Djetinjstvo je proces koji se kontekstualizira uvijek u relaciji s određenim prostorom, vremenom i kulturom (sociokonstruktivizam) te varira s obzirom na različitost uvjeta i kulture u kojima se događa.

Stoga, kao što ne postoji univerzalno dijete, ne postoji ni univerzalno djetinjstvo. Na tim osnovama Nacionalnom kurikulumu priskrbljena je znanstvena utemeljenost i praktična provedivost,, (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje ,2014). One dijete shvaćaju kao cjelovito biće i aktivan socijalni subjekt koji je stvaratelj vlastitog znanja te koji „dolazi“ s vlastitim vrijednostima, kulturom, interesima i sposobnostima.

Temeljne vrijednosti Nacionalnog kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014) su znanje, identitet, humanizam i tolerancija, odgovornost, autonomija i kreativnost. Sve navedene vrijednosti dijete uči i iskušava kroz slobodnu i spontanu igru.

5. BORAVAK NA ZRAKU

Posljedice modernog načina života su nebrojene pozitivne i negativne, između ostalog sve veća urbanizacija što je dovelo do sveukupnog otuđenje ljudi od prirode, a samim time i naše djece. U suvremenom djetinjstvu je igra u prirodi i općenito na otvorenom postala sve manje dostupna djeci, traje sve kraće, te je pod stalnom zaštitom odraslih.

Nordijska studija o boravku djece na otvorenom u sklopu zdravstvene kampanje obiluje s više istraživanja o kvaliteti igre na otvorenom i utjecaju na cjelokupno zdravlje djece. Naglašava se potreba za zasebnim pravcem ovakvih istraživanja koja se bave povezanošću mjesta igranja, način, intenzitet, duljina trajanja igranja, te kolike su dobrobiti na dječje zdravlje igre postižu igrom na otvorenom i boravak u prirodi. Studije su pokazale da je stupanj dječje tjelesne aktivnosti, usmjerena pažnja i koncentracija tijekom igre, suradnja djece tijekom kreativnog izmišljanja novih smjerova igre puno veća što je okruženje prirodnije. Za spontanu igru u prirodi ključno je da obiluje prirodnim neoblikovanim materijalima za igru.

Upravo igra i rukovanje takvim materijalima pruža djeci ugodu, potiče ih na specifične aktivnosti, dogovaranje sa suigračima oko toka igre. Prirodno okruženje koje djeci omogućava penjanje, skakanje i trčanje uvelike utječe na samo na razvoj motoričkih sposobnosti i vještina već utječe na sveukupno zdravlje djece. Spontane i slobodne igre na otvorenom potiču ne samo tjelesnu već i mentalnu agilnost djece, samostalnost, razvoj čitavog spektra pozitivnih

emocionalnih stanja, odlučnost, inicijativnost, razvoj suradničkih i socijalnih vještina. „Aktivna djeca su samostalnija, osjećaju da imaju veću kontrolu nad svojim tijelom i rjeđe su pretila od neaktivne. Baveći se fizičkom aktivnošću, stječu bolji osjećaj za ravnotežu i koordinaciju tijela, troše više energije i stvaraju mišićno tkivo.“ (Gawin i sur. 2007, str.14).

5.1. Senzorna integracija

Fizička aktivnost na otvorenom potiče razvoj senzorne integracije putem koje mozak prima obrađuje i procesira informacije iz okoline putem osjetila. U senzorne sustave ubrajaju se: vestibularni sustav (kretanje i ravnoteža), propioceptivni sustav (osjećaj o tome gdje se nalazimo u prostoru), taktilni sustav (dodir), vizualni sustav (vid), auditivni sustav (sluh), olfaktorni sustav (miris) gustativni sustav (okus). (Ayres, 2002) U bogatom prirodnom okruženju osjetila primaju različite informacije koje prosljeđuju mozgu koji ih na adekvatan način obrađuje i pomaže u svakodnevnom funkcioniranju i izvođenju svakodnevnih zadataka. Vestibularni i propioceptivni sustav su najvažniji osjetilni sustavi, jer stimuliraju mozak za razvoj bazičnih sposobnosti i kapaciteta za učenje. (Ayres, 2002) Upravo na razvoj ovih sustava najviše utječu motoričke aktivnosti kao penjanje, ljuljanje, skakanje trčanje, sve one aktivnosti koje dijete spontano izvodi prilikom boravka na zraku.

U prirodnom okruženju dijete stječe različita višesenzorna iskustva, manipulirajući različitim predmetima koje taktilno, olfaktorno kroz vizualni i auditivni sustav prerađuje u vrijedne informacije

5.2 Kretanje- osnovna potreba

Posljedice modernog načina života su nebrojene pozitivne i negativne, između ostalog sve veća urbanizacija što je dovelo do sveukupnog otuđenje ljudi od prirode, a samim time i naše djece. U mnogim razvijenim zemljama se posljednjih desetljeća postoji opravdana zabrinutost za zdravlje djece zbog općeg sve manjeg i slabijeg kretanja djece koje utječe ne samo na tjelesno već i mentalno zdravlje budućih generacija. Suvremeni životni uvjeti utječu na porast i neurovegetativnih poremećaja kao što su ulkusne bolesti čija je dobna granica sve niža, čak i u djece predškolske dobi (Mraković, 1997).

Sprječavanje nastanka bolesti znatno je učinkovitije i jeftinije nego liječenje, pri čemu bitnu ulogu ima i sustavna tjelesna aktivnost (Mraković, 1997; Prskalo, 2005) O potrebi dječje igre na otvorenom za cjelokupno zdravlje djece posljednjih godina se piše, istražuje, upozorava koliko je važna za pravilan psiho motorički razvoj svakog djeteta.

„Nedostatak kretanja jedan od osnovnih uzroka mnogih zdravstvenih tegoba suvremenog čovjeka. Tako su npr.sve učestaliji poremećaji sustava za kretanje (kao npr. ravna stopala) i to već od djetinjstva, što je direktna posljedica nedovoljnog jačanja muskulature uz istodobni porast balastne mase „ (Findak, Prskalo, prema Prskalo, Sporiš, 2016, str.193). Čovjek je stvoren za kretanje i sprječavanje kretanja je zapravo direktan napad na čovjeka. Porazavajući je negativni trend mišićnog aktiviteta a posebno zabrinjava činjenica da se to odnosi i na najmlađe. Brojna istraživanja ukazuju da je to daleko veće od bilo koje druge vrste ugroženosti, i da je nedostatak kretanja jedan od osnovnih uzroka mnogih zdravstvenih tegoba suvremenog čovjeka na što nas upozoravaju brojni znanstvenici. (Prskalo, Sporiš 2016)

„Kako je nekretanje detektirano kao prvorazredni smrtonosni rizik suvremenog čovjeka onda kretanje postaje jedina preventiva, ali i jedini lijek“ (Prskalo, Sporiš, 2016 str.199). Kretanje je najstarija i najautonomnija, spontana i slobodna izabrana čovjekova aktivnost koju karakterizira raznovrsnost kretanja i prati snažan osjećaj ugone i zadovoljstva (Findak, 1995 prema Prskalo, Sporiš, 2016) J.Clark spominje zanimljivi termin „djeca iz posuda“ čime želi ukazati na neprilagođenu svakodnevicu djece kao što su hranilice, fotelje ispred tv,auto sjedalice a kad i izađu konačno vani opet ih posjedaju u kolica. Uglavnom djeca su zbog sigurnosti imperativa današnjeg djetinjstva vezana u sjedećem položaju, čime se dugoročno narušava zdravlje djece prema Louw (2015).

Istraživači sa sveučilišta Glasgow u Škotskoj provodili su istraživanje na uzorku od 78 trogodišnjaka te su tjedan dana su mjeračem brzine mjerili njihovu tjelesnu aktivnost. Rezultati su porazavajući, djeca su u prosjeku dnevno bili aktivni samo 20 minuta. Iako se laički pretpostavlja kako su ovo samo problemi urbanih sredina, slični rezultati su se pojavili i kod djece u seoskom dijelu Irske prema Louw (2015).

„Kod djece predškolske dobi naglašena je biološka potreba za kretanjem. Veoma je korisno da se tjelesne aktivnosti s djecom te dobi provode na otvorenom i to dnevno od tri do četiri sata, dakako s prekidima“(Findak, 1995, str.18) .Nemoguće je uopće usporediti 20 minuta sa tri sata kretanja, skakanja, bilo kakvog gibanja za razvoj djeteta. Upravo su ovi rezultati jasan dokaz posljedica suvremenog načina života. Kada su u pitanju djeca, učenici i mladež onda su svi ti

izazovi suvremenog društva i okoline koji na direktan ili indirektan način utječu na neprimjereni mišićni aktivitet do te mjere prisutni da nije ni čudo što je sve više ugroženo ne samo njihovo zdravlje, nego i integritet(Findak, Prskalo, 2016, str.193).

5.3. Motoričke igre

Spontane igre su sve samoinicirane aktivnosti djeteta, ali za potrebe ovog rada proučavamo motoričke igre u kojima dijete sudjeluje svakodnevno prilikom izlaska na igralište ili u prirodu. Najprirodniji način učenja za dijete je skakanje, trčanje, penjanje, igranje prirodninama putem takvih igara prikuplja informacije koje mozak obrađuje i stimulira se razvoj kognitivnih sposobnosti.

Za optimalan razvoj potreban je stalni podražaj. Ukoliko se dijete premalo kreće, njegov prirodni nagon za kretanjem se smanjuje, što s vremenom ostavlja posljedice na motoričku koordinaciju djeteta, što se u odrasloj dobi teško može nadoknaditi, Sve je više djece koja imaju teškoće jer nemaju dovoljno snage i ustrajnosti za svakodnevne kretnje- stoga je djeci potrebno omogućiti što raznovrsnije mogućnosti kretanja, čime ujedno utječemo na:

- poticanje cirkulacije – igre s puno kretanja, trčanje, vožnja biciklom, plivanje;
- jačanje mišića – vježbe jačanja, penjanje, koturanje, gumi-gumi;
- jačanje kostiju – trčanje, preskakanje vijača, skakanje;
- bolju okretnost – razne vježbe, školica, koturanje;
- bolju gipkost – gimnastičke vježbe, uspinjanje, hula-hop“(Pihač, 2011, str.35).

Obrađivanje i povezivanje informacija je biti inteligencije. Kognitivne ili spoznajne sposobnosti omogućuju primanje i preradu informacija, a tjelesno vježbanje je podražaj i za razvoj kognitivnih sposobnosti.(Prskalo, Sporiš, 2016)

U spontanim motoričkim aktivnostima djeca imaju prilike iskušati sve svoje sposobnosti, uvježbati neke nove vještine. Odrasli često takve motoričke aktivnosti procjenjuju kao rizične, zaboravljajući pritom da dijete može samo intuitivno procijeniti što može u kojem trenutku i da se njegove motoričke sposobnosti nadograđuju upravo konstantnim isprobavanjem. „Posebno se ističe značaj „motoričke igre“u kojoj se problematika igre rješava kretnim sadržajem s prevladavajućim prirodnim oblicima kretanja. Ovo se značenje ističe

posebno zbog uvjeta koji vladaju u urbanim sredinama koji određuju način života čovjeka, koji značajno utječu na sadržaj dječje igre (Prskalo, 1991)“(Prskalo, Sporiš, 2016, str.199).

Upravo sloboda i nesputanost tijekom igre pomaže djetetu u ovladavanju i nadograđivanju novih vještina. Sve je manje mogućnosti stvaralačkih igara, te su djeca su sve više lišena mišične igre što se sasvim sigurno jedan od uzroka nedovoljnog razvoja spoznajnih funkcija, kao i jedan od čimbenika poremećaja u ponašanju prema (Findak, Prskalo, prema Prskalo, Sporiš, 2016). Procjena odraslih o dječjim trenutnim mogućnostima je zaista upitna i često pogrešna.

5. PREZAŠTIĆIVANJE DJECE IMPERATIV DANAŠNJEG DJETINJSTVA

Uz mnoštvo kupljenih materijala i igračaka za igranje, prirodno okruženje za igru postaje sve siromašnije u pogledu socijalnih kontakata, slobodne i spontane igre u prirodi. Znatna utjecaj na sve ove pojave je imala urbanizacija, otuđenje populacije od prirode i sveopća upotreba suvremenih tehnologija koje su uvelike olakšale živote, ali donijele mnoge druge negativne ishode o kojima se još uvijek premalo govori.

Rezultati spomenutih istraživanja iznose poražavajuće rezultate u sve kraćem boravku djece na otvorenom, a sve duljim sjedećim, organiziranim aktivnostima u zatvorenim prostorima. Ove spoznaje se tiču obiteljskih domova ali i boravka djeteta u odgojno obrazovnim institucijama. Sedentarni način života je jedna od izrazito negativnih posljedica, a povezuje se sa svakodnevnim gledanjem televizije ili nekog drugog medija, gdje je dijete u stanju višesatnog mirovanja. Uz već sve spomenute posljedice suvremenog načina života za temu ovog diplomskog rada moramo spomenuti i pretjeranu potrebu za prezaštićivanjem djece i težnju za apsolutnom sigurnošću djece.

Slobodno vrijeme djece je sve više planirano i organizirano od strane odraslih. Sve je češća pojava i organiziranih rekreacijskih aktivnosti u slobodno vrijeme djece, što je pozitivno iskorišteno vrijeme za gibanje, ali uvelike smanjuje igru u prirodi i na otvorenom. U knjizi Posljednje dijete u šumi, autor Louv (2015) navodi mnoštvo istraživanja posljednjih desetljeća između ostalog navodi kako je ogroman porast organiziranih dječjih sportova u povijesti, a istodobno epidemija pretilosti, te da očito samo organizirani sportovi nisu dovoljni. „Igranaročito spontana, maštovita i istraživačka_sve se više prepoznaje kao bitni čimbeniku cjelovitu dječjem razvoju“(Louv, 2015, str.48). Upravo fizičko kretanje i emocionalno opuštanje koje

djeca imaju u neorganiziranoj, samoinicijativnoj i slobodnoj igri čini veliku razliku od organiziranih sportskih aktivnosti. Marketing suvremenog društva nameće standard ulaganja i poticanje djece rane dobi u različite organizirane aktivnosti kao da djeca neće razviti sve svoje potencijale ako ne pohađaju sve te raznovrsne programe. Roditelji su usmjereni stjecanju ranih akademskih i sportskih postignuća što je djeci uvelike smanjilo mogućnosti za nesputanu igru. Čak su i oni rijetki trenuci u parku gdje djeca provode slobodno vrijeme opet kontrolirani zbog straha od ozljede i potrebe zaštite djece.

Iako je sigurnost djeca jako važna, nastaje problem zbog pojave sveobuhvatnog osiguravanja svih domena dječjeg djelovanja, a najviše od svega fizičkog igranja trčanja, skakanje, penjanja itd. Restriktivna sigurnost i sva ta ograničenja smanjuju mogućnost slobodne igre i ugrožavaju samu njenu biti, spontanost, iskušavanje i vježbanje dječjih sposobnosti, uživanje u samoj igri, što uvelike utječe i na intrinzičnu motivaciju djece. Često se može čuti kako se danas djeca ne znaju igrati ili ne znaju što bi se igrali. Zbog pretjerane uključenosti odraslih u igre malenog djeteta, provođenje strukturiranih aktivnosti današnja djeca su zakinuta za mnoge elemente igre, ali posebno za spontane motoričke igre.

U pozadini svega stoji strah odraslih od mogućih ozljeda, strah od potencijalnih opasnosti kao što su promet, nepoznati ljudi ili neke vrste nasilja što je utjecalo na društvo u cjelini i naravno na djetinjstvo. Iz svega navedenog puno je sigurnije osigurati djeci neke umjetne sredine za odrastanje, ali ne smijemo zanemariti koliko je važan stav roditelja i odgojitelja koji su model djetetu jer gledajući njih u najranijoj dobi razvijaju stavove prema određenim aktivnostima.

Roditelji i odgojitelji imaju odgovornost razviti pozitivan dječji stav naspram boravka u prirodi i kretanja. Teško će djeca u kasnijoj dobi razvit pozitivan stav prema kretanju, trčanju, tjelesnom vježbanju, ako je bilo sputavano u dobi kad mu je to bilo prirodni poriv.

5.1. Boravak djece u ustanovama za rani razvoj

Jedna od posljedica modernog načina života svakako je i povećana potreba za institucijskom skrbi djece, te neprestana težnja za apsolutnom sigurnošću, koja se malo po malo nametnula kao imperativ u odgojno-obrazovnom radu. S obzirom na sve veću potrebu za institucijskom skrbi djeca provode veliku većinu vremena u ustanovama gdje je primarno osigurati kvalitetne uvjete odrastanja. Govorimo li o kontekstu odgojno obrazovnih ustanova

gdje se igra i boravak djece odvija većinom u zatvorenom prostoru i manji vremenski period na otvorenom prostoru ispada da bi barem igre prilikom boravka na zraku trebale biti u potpunosti spontane, slobodne, sa što manje uplitanja odrasle osobe.

Tijekom svog cjelodnevnog boravka u ustanovi dijete bi trebalo imati prilike učiti kroz praksu, prirodnim putem, sudjelujući u svakodnevnim aktivnostima u poticajnom, pedagoški pripremljenom okruženju (Miljak, 2009). Stoga bi organizacijski uvjeti vrtića trebali osiguravati optimalne kontekstualne čimbenike razvoja – materijalni okoliš i socijalnu okolinu. Brojni teoretičari iskazuju potrebu usklađivanja aktivnosti u unutarnjem i vanjskom okruženju i navode kako je prvi korak u organizaciji boravka na otvorenom izjednačavanje važnosti unutarnjeg i vanjskog prostora koji bi se trebali nadopunjavati kao integrirana cjelina.

U članku Organizacija i planiranje odgojitelja za boravak na otvorenom: akcijsko istraživanje autorice Katavić(2009) nailazimo na rezultate i usporedbe različitih inozemnih istraživanja koja se bave usporedbom boravka na otvorenom i njegovim dobrobitima u odnosu na cjelokupan razvoj djeteta i dječju igru u prirodi naspram dvorišnih prostora vrtića (Bjørgen, 2016; Luchs i Fikus, 2013; Ernst, 2014; Morrissey, Scott i Rahimi, 2017; Agostini, Minelli i Mandolesi, 2018) ili proučavanjem kako uvođenje prirodnih materijala i prirodnije uređenje vrtićkih dvorišta utječe na razvoj i igru djece (Wishart, Cabezas-Benalcázar, Morrissey i Versace, 2018; Brussoni, Ishikawa, Brunelle i Herrington, 2017; Nedovic i Morrissey, 2013).

Rezultati navedenih istraživanja nam ukazuju da djeca koja borave u prirodi ili u dvorištima s uvedenim prirodnim materijalima imaju više prilika i dobrobiti za cjelokupan razvoj. Igra vremenski traje duže bez prekidanja, primijećena je kvalitetnija komunikacija među djecom. Posebno se istaknulo kod djece usmjerenost i pažnja tijekom igre te duži period koncentracije nego na tradicionalnim dvorišnim prostorima. Maynard i Waters (2007) prema (Katavić,2019)istraživale su kako odgojitelji u Južnom Walesu koriste boravak na otvorenom. U intervjuu odgojitelji navode prepreke s kojima se susreću, a to su: strah za sigurnost i ozljede djece, pritužbe roditelja na prljavu odjeću i moguće razbolijevanje. Kao jednu od važnih prepreka navode i omjer broja djece naspram odraslih jer je prilikom boravka na zraku puno teže pratiti djecu i samim time brinuti o sigurnosti djece.

McClintic i Petty (2015) radile su kvalitativno istraživanje u kojem su ispitivale stavove i ulogu odgojitelji koju preuzimaju prilikom boravka na otvorenom. Većina se izjasnila da je to supervizijska uloga paze na sigurnost djece, na poštivanje pravila u odnosu prema drugima i

u odnosu na korištenje dostupnih materijala i rekvizita – čime se često zapravo inhibira dječja igra i prirodno učenje.(Katavić, 2019)

Na našem bližem području nedostaje ovakvih istraživanja, tek su se stručnjaci počeli doticati teme boravka djece u prirodi.

„ Kos (2010) je istraživala boravak u prirodnim okruženjima u slovenskim vrtićima i pokazala kako od 78 ispitanih odgojitelja, više od 80% ne provodi više od 4 sata tjedno u prirodnim okruženjima s djecom, a od toga najviše vremena provode u šetnjama“ (Katavić, 2009, str.553).

U istraživanju Iveković (2017) utvrđeno je da odgojitelji imaju više znanja o motoričkom razvoju djeteta, a samim time i više povjerenja u djetetove mogućnosti, te dopuštaju više slobode djeci prilikom boravka na zraku. Zanimljivo je da su odgojitelji manje skloni poticati dijete na rizične stvari, ali su svjesniji da provođenje različitih aktivnosti na različitim podlogama pozitivno utječe na razvoj spretnosti, koordinacije i općenito imaju pozitivniji stav naspram motoričkih igara.

U sklopu ovog diplomskog rada odlučila sam se na istraživanje mišljenja odgojitelja o boravku djece na otvorenom i stava naspram spontanih motoričkih igara.

6. CILJ I HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA

Cilj ovog istraživanja je bio ispitati stav i mišljenje odgojitelja o spontanim igrama na otvorenom prilikom boravka na zraku. Istraživanjem se nastojalo saznati kakvi su uvjeti boravka na zraku u ustanovama za rani razvoj i odgoj djece. Koje igre djeca najčešće spontano biraju, te stav odgojitelja naspram njih. Koliko zapravo odgojitelji podržavaju takve igre ili zbog straha za sigurnost sputavaju djecu u spontanim motoričkim igrama.

Hg0 – GENERALNA HIPOTEZA

Odgojitelji smatraju izuzetno važnim boravak djece na zraku za cjelokupni razvoj te pažljivo planiraju vrijeme boravka, aktivnosti, koriste ga na različite načine i povremeno mijenjaju mjesto boravka.

H1 – HIPOTEZA 1

Odgojitelji prepoznaju vrijednost spontanih igara za cjelokupni razvoj, utjecaj na razvoj kreativnosti i samoaktualizacije, vrednuju i poštuju dječji izbor igre prilikom boravka na zraku.

H2 – HIPOTEZA 2

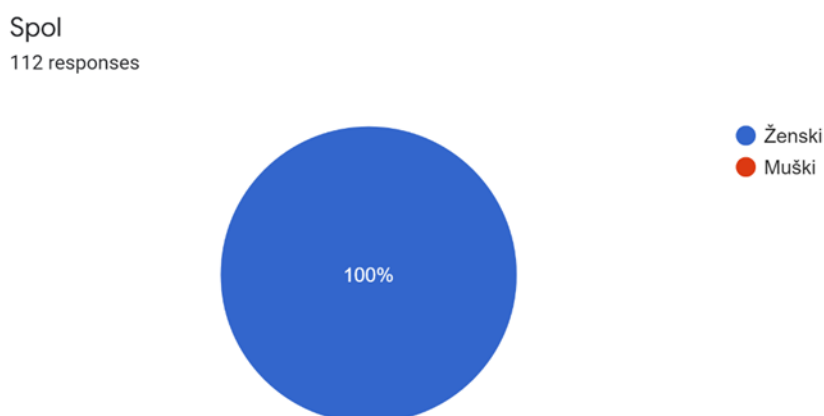
Sigurnost i zaštita djece tijekom boravka na zraku je najvažniji kriterij zbog kojeg odgojitelji iz straha ponekad sputavaju spontane igre kretanja ili prljavim materijalima te ih frustrira nerazumijevanje okoline za vrijednost takvih igara.

7.1 Metodologija istraživanja

U istraživanju je sudjelovalo 112 sudionika, odgojitelja predškolske djece zaposlenih u dječjim vrtićima. Za potrebe ovog istraživanja napravila sam anketni upitnik koristeći Google Forms, te je objavljena i ispunjena on-line putem. Anketni upitnik sadržavao je 10 pitanja s ponuđenim odgovorima, teza ma a u nekim pitanjima sudionici su imali mogućnost sami sami ponuti odgovor.

Prvo pitanje se odnosilo na spol sudionika te su sve sudionice ženskog spola 100%.

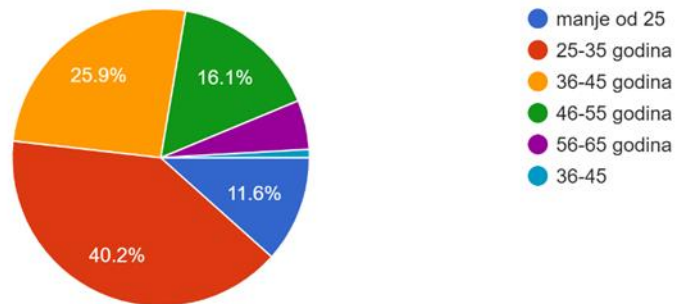
Slika 1- Spol ispitanika

Drugim pitanjem sam nastojala ispitati dob sudionika. Najviše je bilo kolegica u dobi od 25-35 godina 40.2%, u dobi od 36-45 godina je sudjelovalo 25.9%. u dobi od 46-55 godina 16,1%, a ispod 25 godina je bilo 11.6 % kolegica, a tek 5.4% je bilo kolegica iznad 56 godina koje su ispunile upitnik.

Slika 2- Dob ispitanika

Dob
112 responses

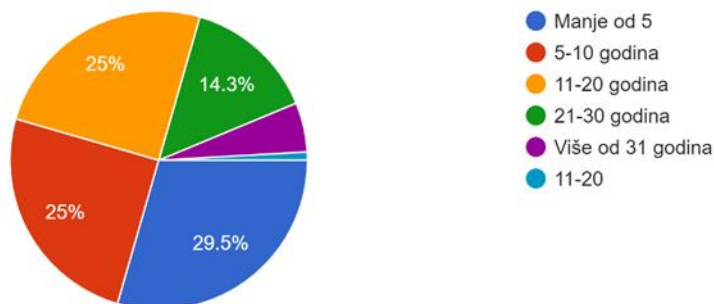

Trećim pitanjem sam nastojala saznati koliko dugo već rade u odgojno-obrazovnoj praksi.

Najveći broj sudionika je ispod 5 godina radnog staža njih 29.5%, dok je jednak broj ispitanika između 5-10 godina staža i 11-20 godina staža, njih 25%. Manji broj kolegica je u kategoriji od 21-30 godina staža njih 14.3% i tek 5.4% kolegica s radnim stažom preko 31 godinu.

Slika 3 -Radno iskustvo

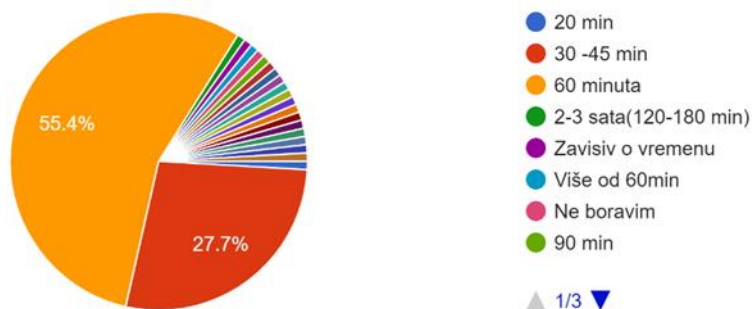
Koliko godina radite u odgojno obrazovnoj praksi
112 responses

Četvrtim pitanjem sam nastojala saznati koliko vremena dnevno borave na zraku sa svojom odgojnom skupinom. Ponuđeni odgovor od 60 minuta je potvrdilo 55.4% sudionica, dok je vrijeme boravka od 30-45 minuta potvrdilo 27,7%. Ostalih 16 % sudionica je ponudilo svoj odgovor od kojih je čak 12 izjasnilo da provode više od 120-150 minuta na otvorenom. Četiri sudionice su se izjasnile da provode više od 60 minuta, dok su dvije sudionice se izjasnile da ne provode vrijeme na otvorenom, jer su jaslična skupina i nemaju uvjete, a dvije sudionice su se izjasnile kako boravak na zraku ovisi o vremenskim uvjetima.

Slika 4 –Vrijeme boravka na zraku

Koliko dnevno boravite sa djecom iz odgojne skupine na zraku
112 responses

Peto pitanje je nastojalo istražiti zadovoljstvo sudionika uvjetima boravka na zraku Likertovom ljestvicom zadovoljstva od 1- izrazito nezadovoljna, 2-nezadovoljna sam, 3 niti sam zadovoljna niti sam nezadovoljna, 4- zadovoljna sam, 5- izrazito sam zadovoljna.

1. Koliko ste zadovoljni sveukupnom veličinom igrališta i brojem djece koja borave na njemu?

Najveći broj sudionica se izjasnilo da je zadovoljno njih čak 35, dok je 28 nezadovoljno te također 28 je izrazilo neodlučnost niti su zadovoljne, niti nezadovoljne. Podjednaki je broj izrazito zadovoljnih njih 11 dok su izrazito nezadovoljni njih 10.

2. Koliko ste zadovoljni opremljenošću igrališta, brojem i atraktivnošću sprava?

Opremljenošću i brojem sprava su 37 nezadovoljne, dok ih je 32 neodlučnih i 32 su zadovoljne materijalnim uvjetima na igralištu. Na žalost mali je broj izrazito zadovoljnih njih svega 3, a izrazito nezadovoljnih je 10 kolegica opremljenošću igrališta.

3. Koliko ste zadovoljni prirodnim okruženjem na igralištu, drvećem travom?

Najveći broj kolegica njih 37 je izrazilo svoje nezadovoljstvo prirodnim okolišem vrtića, dok ih je 25 zadovoljno. Niti zadovoljne niti nezadovoljne je njih 22, dok je 15 sudionica izrazilo nezadovoljne, a samo njih 11 procjenjuje da su izrazito zadovoljne prirodnim okolišem igrališta.

Postoji li na Vašem igralištu pješčanik ili neka druga mogućnost igranja prljavim materijalima?

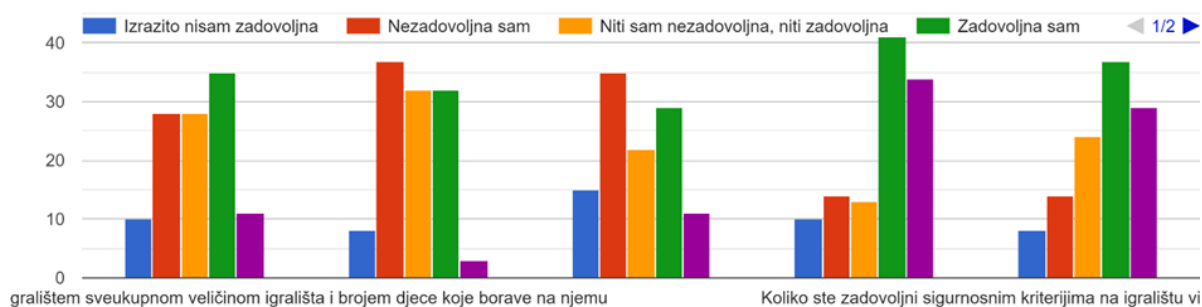
Sudionice su na ovo pitanje u velikoj mjeri iskazale zadovoljstvo i postojanje pješčanika, što me ugodno iznenadilo, čak njih 34 je izrazilo zadovoljnih, a 41 je procijenilo da su zadovoljni. Neodlučnih je 14 sudionica, dok je manji broj nezadovoljnih 14, a izrazito nezadovoljno je 10 kolegica.

5. Koliko ste zadovoljne sigurnosnim kriterijima na igralištu visoka ograda, zaključavanje.

Najveći broj kolegica je izrazio svoje zadovoljstvo njih 37, dok su izrazito zadovoljne njih 29. neodlučne su 24 kolegice, dok su sigurnosnim uvjetima nezadovoljne 14 kolegica, a 8 ih je izrazilo nezadovoljnima, što nam sve ukazuje da se u ustanovama ranog razvoja vodi briga o sigurnosti djece.

Slika 5 -Ispitivanje zadovoljstva sudionika dječjim igralištima

U sljedećim pitanjima izrazite svoje zadovoljstvo dječjim igralištem u odgojno obrazovnoj ustanovi

Šesto pitanje je nastojalo istražiti stav odgojitelja o važnosti boravka djece na zraku i spontanim dječjim igrama. Sudionice su trebale izraziti u kojim mjerama se slažu s navedenim tvrdnjama Likertovom skalom od 1-5. 1-uopće se ne slažem, 2-ne slažem se, 3 niti se slažem niti se ne slažem, 4- slažem se, 5- u potpunosti se slažem.

1. Boravak djece na zraku je važan dio odgojno obrazovnog procesa i potrebno ga je svakodnevno provoditi.

U velikoj većini njih čak 104 sudionice se u potpunosti slažu s navedenom tvrdnjom, slažu se njih 7, a samo jedna sudionica se uopće ne slaže.

2. Boravak na zraku trebao bi biti u potpunosti slobodan i djeca bi trebala sama birati igre.

Za ovu tvrdnju se većina kolegica slaže njih čak 46, a 37 ih se u potpunosti slaže ovom tvrdnjom da bi djeca prilikom boravka na zraku trebala imati potpuno slobodu za izbor igara. Preostale sudionice su se izjasnile kao neodlučne njih 24, dok ih se 4 ne slažu, a samo jedna se u potpunosti ne slaže s navedenom tvrdnjom.

3. Spontane slobodne igre doprinose cjelokupnom psihofizičkom razvoju djece

Većina kolegica se u potpunosti slaže sa navedenom tvrdnjom njih čak 77, a 34 kolegice se slažu, samo jedna kolegica se izjasnila da se ne slaže s ovom tvrdnjom.

4. Boravak na zraku bi trebao biti planiran i vođen od strane odgojitelja

Za ovu tvrdnju 44 kolegice se izjasnile kao neodlučne dok ih se 38 nije složilo s tvrdnjom. Slaže se njih 14, dok ih se 7 u potpunosti slaže, a 10 kolegica se u potpunosti ne slaže.

5. Aktivnosti unutarnjeg prostora trebale bi biti povezane s aktivnostima vanjskog prostora.

Većina kolegica njih 44 se izjasnilo neodlučnima za ovu tvrdnju, 31 sudionica se složila, a 23 se nisu složile s tvrdnjom, te tek njih 14 se u potpunosti slaže, a 4 se u potpunosti ne slažu.

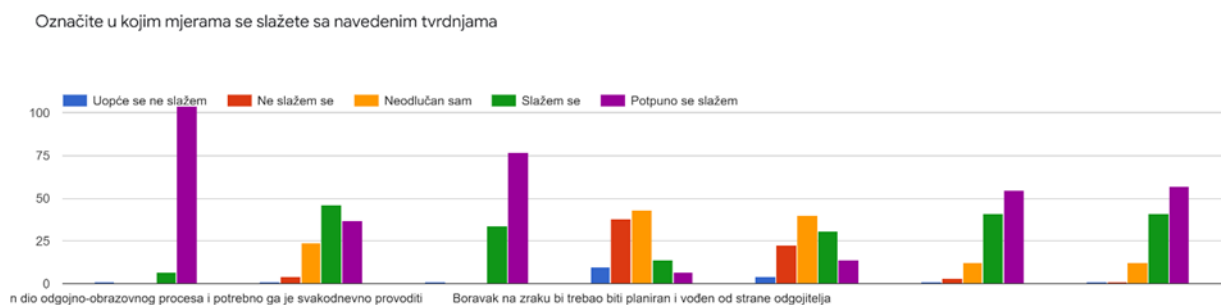
6. Spontane igre omogućavaju djeci zadovoljavanje potrebe za slobodom i moći više od planiranih aktivnosti.

U potpunosti se slažu 55 kolegica s ovom tvrdnjom dok se njih 41 slažu, neodlučne su njih 12, a ne slažu se 4 kolegice, dok samo jedna se u potpunosti ne slaže s ovom tvrdnjom.

7. Spontane igre potiču kod djece razvoj kreativnosti i samoaktualizacije više nego planirane aktivnosti

I za ovu tvrdnju je većina kolegica iskazala slaganje, njih 57 se u potpunosti slaže, dok ih se 41 slaže, 12 ih je neodlučnih, a samo dvije se ne slažu s ovom tvrdnjom.

Slika 6- Ispitivanje tvrdnji o spontanim igrama

U sedmom pitanju sam nastojala saznati koje su to spontane igre koje djeca najčešće biraju prilikom boravka na zraku.

Na ponuđene odgovore sudionice su se izjasnile na sljedeći način:

Za igre na spravama se izjasnilo 27 kolegica(24.1%), a njih 26(23.2%) se izjasnilo da djeca biraju igre prirodnim materijalima, igre lovice i ledene babe njih 21 (18.8%). Za igre u pješčaniku izjasnilo se 11 kolegica(9,8%), a igre sportskim rekvizitima odabralo je 12(10.7%) kolegica kao najčešću spontanu igru koju biraju djeca. Manji broj kolegica se izjasnilo da djeca biraju tradicionalne igre, simboličku i gre zamišljanja svega po njih dvije su se odlučile za tu mogućnost.

Ponuđena je bila mogućnost upisivanje odgovora gdje su mi kolegice u najvećem postotku nabrajale sve gore ponuđene odgovore da djeca ustvari rado biraju sve igre ovisno o interesu ili partnerima u igri.

Slika 7- Koje spontane igre djeca biraju

Koje spontane igre na otvorenom najčešće igraju djeca iz vaše odgojne skupine
112 responses

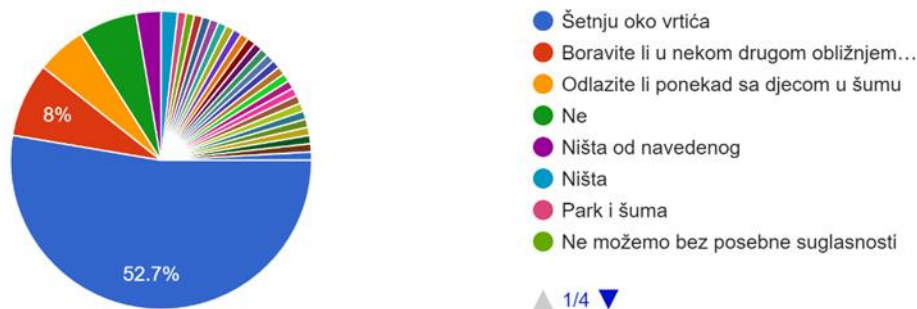
U osmom pitanju nastojala sam saznati osim na igralištu postoji li mogućnost provođenja boravka u nekom drugom parku, šumi, šetnji.

Više od polovice ispitanika njih 59 (52.7%) se izjasnilo da ponekad provode vrijeme u šetnji oko vrtića. Samo 9 (8%) kolegica se izjasnilo a provode vrijeme u obližnjem parku, a svega 6 (5.4%) kolegica ima mogućnost boravka s djecom u šumi.

Na ponuđenu mogućnost da upišu neki svoj odgovor, kolegice njih 33% su se u potpunosti izjasnile da ne idu nigdje izvan kruga vrtića, dodatno kao razlog su navele covid mjere, dob djece- jaslična skupina, i da to nije dozvoljeno bez posebne suglasnosti.

Slika 8 – Mjesto provođenja boravka na zraku

Osim boravka na igralištu koristite li to vrijeme boravka na zraku za
112 responses

U devetom pitanju sam željela saznati za koje se sve aktivnosti dodatno koristi vanjski prostor i boravak djece na zraku.

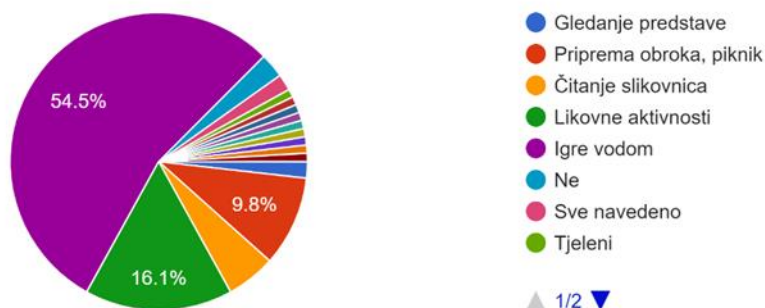
Od ponuđenih odgovora više od polovice kolegica njih 61 (54.5) se izjasnilo za igre vodom. Likovne aktivnosti provodi 18 (16.1%) kolegica, a piknik organizira 11(9.8%) sudionica. Za aktivnosti čitanja slikovnica izjasnilo se 6 (5.4%) ispitanica.

U slobodnom djelu odgovora 5 kolegica se izjasnilo da kombinira sve navedene aktivnosti, dok ih se 4 izjasnilo da ne prakticiraju ništa od navedenog, a dvije od njih da nemaju pripadajuće dvorište. Gledanje predstave u dvorištu su navele dvije kolegice, a provođenje tjelesnog je navela jedna osoba.

Slika 9 – Ostale aktivnosti prilikom boravka na zraku

Koristite li vanjski prostor za neke druge aktivnosti i time duže boravite na svježem zraku sa djecom

112 responses

U desetom pitanju nastojala sam saznati stav odgojitelja naspram kriterija sigurnosti, zaštićivanja djece i komentara roditelja. Na koji način to utječe na njihov stav i koliko su zapravo podrška djeci u spontanim i motoričkim igrama. Na ponuđene tvrdnje sudionice su se trebale odlučiti u kojoj mjeri se slažu s navedenim tvrdnjama Likertovom skalom od 1-5. 1- uopće se ne slažem, 2- ne slažem se, 3 niti se slažem niti se ne slažem, 4- slažem se, 5- u potpunosti se slažem.

1. Prilikom boravka na zraku prvenstveno vodim brigu o sigurnosti i zdravlju djece.

Za ovu tvrdnju se čak 70 kolegica se u potpunosti složilo, dok njih 35 se slaže sa navedenom tvrdnjom. Svega 6 sudionica je neodlučno, dok se samo 1 izjasnila kako se ne slaže.

2. Zbog straha od ozljeda ponekad ograničavam djecu u njihovom kretanju.

S ovom tvrdnjom se složilo 41 kolegica, a u potpunosti se složilo njih 12. neodlučnih je 25 isto tako 25 ih se ne slaže s tom tvrdnjom, dok se u potpunosti ne slaže 9 osoba.

3. Osjećam veliki pritisak zbog mogućih ozljeda na igralištu.

S ovom tvrdnjom se složilo 35 kolegica, a u potpunosti su se složile njih 11. neodlučnih po pitanju ove tvrdnje su njih 28, a ne slažu se 26, a u potpunosti se ne slažu njih 12 s navedenom tvrdnjom.

4. Zaštititi djecu od svih mogućih opasnosti je moj najvažniji kriterij prilikom boravka na zraku.

S ovom tvrdnjom se slaže 38, a 23 osobe u potpunosti se slažu, neodlučne su 31, a manji broj se ne slaže njih 14, a u potpunosti se ne slažu 6.

5. Prezaštićivanje djece prilikom boravka na zraku sputava djecu u gibanju što utječe na njihov tjelesni razvoj.

S ovom tvrdnjom se slaže velika većina kolegica njih 45, u potpunosti se slaže njih 45. neodlučnih je 16, a samo 4 sudionika se ne slažu, dok se 2 ne slažu u potpunosti.

6. Veliki je pritisak na odgojitelje kriterij isprljane odjeće i obuće

Podjednako se slažu njih 30 i u potpunosti se slažu 31 s ovom tvrdnjom. Neodlučnih na ovu tvrdnju ima 25, dok se nisu složili 16 a u potpunosti njih 10.

7. Komentari nezadovoljnih roditelja i njihovo nerazumijevanje za dječju igru me frustriraju.

S ovom tvrdnjom se podjednaki broj sudionica složio njih 28 se u potpunosti se slaže, a 29 se slaže, dok podjednak broj i neodlučnih 27. Ne slaže se njih 21, a u potpunosti se ne slaže 7.

8. Trudim se zadovoljiti kriterij čiste obuće i odjeće kod djece tijekom boravka na zraku.

Najveći broj ispitanika se ne slaže s ovom tvrdnjom njih 38, dok ih je 34 neodlučno. Uopće se ne slažu 23 osobe, tek manji broj se složio s ovom tvrdnjom i to njih 12 a u potpunosti se slaže tek 5.

9. Važnija mi je spontana dječja igra od čiste odjeće i obuće.

U potpunosti su se složili većinski dio ispitanika njih 89, dok ih se 20 slaže s ovom tvrdnjom. Samo ih je dvoje neodlučnih i 1 se ne slaže s ovom tvrdnjom.

Slika 10- ispitivanje tvrdnji oko sigurnosti djece

7.2. Testiranje hipoteza

Hg0 – GENERALNA HIPOTEZA

Odgojitelji smatraju izuzetno važnim boravak djece na zraku za cjelokupni razvoj, te planiraju vrijeme boravka, aktivnosti, koriste ga na različite načine i povremeno mijenjaju mjesto boravka.

Iz cjelokupnog istraživanja je vidljivo da je ova hipoteza potvrđena te da odgojitelji znaju koliko je boravak na zraku važan za cjelokupni razvoj djeteta. Sudionice istraživanja su potvrdile tvrdnju njih 99.1% da se boravak na zraku treba provoditi svakodnevno, od toga njih 55.4% se izjasnilo da borave preko sat vremena na zraku, te u slobodnom dijelu odgovora se njih još 10,12% izjasnilo da borave i preko dva-tri sata vani. Manji broj ispitanika boravi 27.7% samo 30-45 minuta vani. Sveukupno oko 65% sudionika povremeno mijenja okruženje i odlazi s djecom u šetnju, na žalost sveg 5.4% boravi u šumi. 35% sudionika se izjasnilo da im izlazak iz vrtića nije dopušten iz sigurnosnih razloga, bez posebno dozvole, te to utječe na njihovu odluku. Prostor igrališta koriste i za neke dodatne aktivnosti, najčešće za igre vodom njih 54.5%, te likovne aktivnosti 18.1%. Sudionice su bile neodlučne u tvrdnjama trebaju li aktivnosti prilikom boravka na zraku biti vođene i planirane od strane odgojitelja, njih čak 38.3 su neodlučne, a 33.9 se ne slažu s tom tvrdnjom, a mali postotak 18.7% se slaže s time. To nam zapravo ide u prilog sljedećoj hipotezi kroz čije objašnjenje se može iščitati stav odgojitelja.

H1 – HIPOTEZA 1

Odgojitelji prepoznaju vrijednost spontanih igara za cjelokupni razvoj, kako utječu na razvoj kreativnosti i samoaktualizacije više nego planirane aktivnosti, vrednuju i poštuju dječji izbor igre prilikom boravka na zraku.

Potvrda ove hipoteze se može iščitati iz više parametra jedan od njih je svakako i činjenica da se većina 99.1% sudionica izjasnila da su spontane igre izuzetno važne za cjelokupni razvoj. Slaže se njih 85.7% da upravo spontane igre doprinose zadovoljavanju potrebe za moći, dok podjednaki broj 87.5% se slaže kako spontane igre doprinose razvoju samoaktualizacije i kreativnosti kod djece.

Većina sudionica 74.1% se slaže da prilikom boravka na zraku djeca bi trebala imati slobodu birati igre, te svega 4.46% se ne slaže s ovom tvrdnjom. Svega 18.7% sudionica misli da bi aktivnosti boravka na zraku trebale biti vođene od odgojitelja, što nam definitivno ukazuje na svjesnost odgojitelja koliko su zapravo spontane igre važne, da ih vrednuju i poštuju dječji izbor igara, koje djeca često mijenjaju ovisno o trenutnim interesima. O izboru spontanih igara su mi sudionice navele kako djeca najčešće biraju sve ponuđene igre lovice, igre na spravama, igre u pješčaniku, igre sportskim rekvizitima itd. pa zapravo ispada da sam trebala imati ponuđen odgovor sve navedeno. I ovaj zaključak ide u prilog hipotezi da odgojitelji vrednuju spontane igre i dopuštaju djeci slobodan izbor igara prilikom boravka na zraku.

H2 – HIPOTEZA 2

Sigurnost i zaštita djece tijekom boravka na zraku je najvažniji kriterij zbog kojeg odgojitelji iz straha ponekad sputavaju spontane igre kretanja ili prljavim materijalima te ih frustrira nerazumijevanje okoline za vrijednost takvih igara.

Sigurnost djece prilikom boravka na zraku je važna u ustanovama ranog razvoja i 58.9% sudionica je zadovoljno uvjetima na igralištu.

Većina kolegica njih čak 93.7% su potvrdile se da prilikom boravka na zraku prvenstveno vode brigu o sigurnosti djece, iako na tvrdnju da je najvažniji kriterij zaštititi djecu od svih potencijalnih opasnosti se slaže 54.4% ,a 38.3% je neodlučno što nam ukazuje i na to da koliko god nam je sigurnost važna ipak nam to nije jedini i najvažniji kriterij. U korist ovoga ide i mišljenje kolegica iz prethodne hipoteze gdje se vidi koliko su odgojitelji svjesni važnosti spontanih igara. Većina sudionica je itekako svjesna 80,3% da prezaštićivanje djece sputava djecu u gibanju što utječe na njihov tjelesni razvoj. Ipak zbog pritiska i straha od ozljede njih 47.3% sputavaju ponekad djecu u kretanju dok ih 30.3% to ne čini. Više od polovice sudionica 54.4% se složilo da im je veliki pritisak u svakodnevnom radu i očekivanje da će odjeća i obuća prilikom boravka na zraku ostati čista tj. kriterij čiste odjeće i obuće. Također polovica sudionica 50.8% je istaknulo da ih komentari nezadovoljnih roditelja frustriraju kao i nerazumijevanje dječje potrebe za nesputanom igrom, ali ipak je više od polovice sudionica 54.5% se izjasnilo da se ne trude zadovoljiti te kriterije čiste odjeće i obuće na igralištu i tako ne sputavaju djecu u igri, iako ih komentari svakodnevno frustriraju. Posebno me raduje da je

98.9% sudionica se izjasnilo kako im je spontana dječja igra važnija od nametnutog kriterija čiste odjeće i obuče prilikom boravka djece na zraku, što je totalno kontradiktorno svemu onome što dijete mlađe predškolske dobi zaista treba, a to je slobodna i nesputana igra.

7. ZAKLJUČAK

Istraživanja nam jasno ukazuju na potrebu djece za svakodnevnim boravkom na otvorenom i višesatnom slobodnom spontanom igrom, koja potpomaže cjeloviti razvoj djeteta. Napredna tehnologija je omogućila zabavu u zatvorenom prostoru koja je postala svakodnevica današnje djece. Boravak u prirodi je puno rjeđi i kraći, što umanjuje mogućnosti djeteta za kretanjem o čijim posljedicama smo u ovom radu pisali.

Slobodna spontana igra je puno više od istrčavanja djece na igralište. Ona daje djeci mogućnost vođenja, odlučivanja, preuzimanje kontrole i određenog rizika te zadovoljenje potrebe za moći i slobodom.

S obzirom na to da boravak u prirodi danas više nije svakodnevica za djecu i da veliku većinu vremena provode u institucijama nameće se pitanje odgovornosti odgojitelja u planiranju boravka na zraku.

Rezultati istraživanja ukazuju kako su odgojitelji svjesni važnosti boravaka na zraku i spontanih igara za cjeloviti dječji razvoj. Sudionice su itekako svjesne da pretjerano zaštićivanje djece šteti razvoju djece, ali zbog straha od ozljeda i općenito pritiska okoline ponekad sputavaju djecu u kretanju. Ne smijemo zaboraviti na svoju odgovornost kao odgojitelja profesionalaca u svakodnevnom planiranju boravaka na zraku i dopuštanja djeci svih oblika kretanja i slobodnih spontanih igara.

Pretjerano zaštićivanje djece i kriteriji sigurnosti su postali imperativ današnjeg djetinjstva što nam je dokazalo i ovo istraživanje, te postoji velika potreba za edukacijom roditelja, ali i buđenje kolektivne svijesti o važnosti povezivanja s prirodom i redovitog boravka na zraku.

8. LITERATURA

1. Andrijašević, M. (2000). Slobodno vrijeme i igra: Andrijašević, M. (ur.) Zbornik radova 9.Zagrebački sajam sporta i nautike, Zagrebački športski savez, Zagrebački velesajam, Fakultet za fizičku kulturu, Zagreb, str. 7-15
2. Ayres, A. J.,(2002) Dijete i senzorna integracija. Jastebarsko: Naklada Slap
3. Badrić, M., Prskalo, I., Kvesić, M. (2011) Važnost kineziološke aktivnosti u formiranju slobodnog vremena djece, Dijagnostika u područjima edukacije, sporta, sportske rekreacije i kineziterapije, Findak, V. (ur.). Poreč: Hrvatski kineziološki savez, 400-406.
4. Findak,V.,(1995).Metodika tjelesne i zdravstvene kulture u predškolskom odgoju. Zagreb: Školska knjiga
5. Gavin,M.L.,Dowshen,S.A. i Izenberg,N. (2007). Dijete u formi. Zagreb: Mozaik knjiga
6. Hansen, K. A., Kaufmann, R. K. i Burke Walsh, K. (2004). Kurikulum za vrtiće. Razvojno-primjereni program za djecu od 3 do 6 godina. Zagreb: Pučko otvoreno učilište Korak po korak
7. Janković, V. (1973). Slobodno vrijeme u suvremenoj pedagoškoj teoriji i praksi. Zagreb:Pedagoško-književni zbor
8. Klarin,M.(2017). Psihologija dječje igre. Zadar: Sveučilište u Zadru
9. Livazović, G.(2018). Uvod u pedagogiju slobodnog vremena. Zagreb : Hrvatska sveučilišna naknada
10. Louw,R.(2015).Posljednje dijete u šumi. Lekenik: Ostvarenje
11. Mraković, (1997). Uvod u sistematsku kineziologiju. Zagreb: Fakultet za fizičku kulturu
12. Plenković, J. (1997.). Slobodno vrijeme i odgoj. Zadar, Filozofski fakultetu Zadru.
13. Prskalo, I. (2005.), Kineziološko motrište na slobodno vrijeme djeteta. Zbornik Učiteljske akademije u Zagrebu. 7 (2(10)), str. 329-340.
14. Prskalo,I.,Sporiš.G. (2016).Kineziologija. Zagreb:Školska knjiga
15. Rosić, V. (2005). Slobodno vrijeme-slobodne aktivnosti. Rijeka, Naklada Žagar
16. Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014). Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta. Preuzeto s <http://www.azoo.hr/images/strucni2015/Nacionalni-kurikulum-za-rani-i-predskolski-odgoj-i-obrazovanje.pdf> (10.09.2018.)
17. Miljak, A. (2009) Življenje djece u vrtiću. Zagreb: SM Naklada d.o.o.
18. Slunjski, E. (2008). Dječji vrtić zajednica koja uči. Mjesto dijaloga, suradnje i zajedničkog učenja. Zagreb: Spektar Media.

19. Slunjski, E. i sur. (2015). Izvan okvira, kvalitativni iskoraci u shvaćanju i oblikovanju predškolskog kurikuluma. Zagreb: ELEMENT d.o.o.
20. Starc, B., Čudina-Obradović, M., Pleša, A., Frofaca, B. i Letica, M. (2004). Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi. Priručnik za odgojitelje, roditelje o sve one koji odgajaju djecu predškolske dobi. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
21. Vasta, R., Haith, M. M. i Miller, S. A. (2000). Dječja Psihologija. Jastrebarsko: Naklada Slap.

Članci:

1. Rajić, V. Petrović-Sočo, B. (2015). Dječji doživljaj igre u predškolskoj i ranoj školskoj dobi <https://hrcak.srce.hr/153131>

2. Katavić, P. (2019). Organizacija i planiranje odgojitelja za boravak na otvorenom: akcijsko istraživanje <https://hrcak.srce.hr/clanak/341535>

3. Pihač, M. (2011). Igra i kretanje djece na otvorenom – mogućnosti i rizici
<https://hrcak.srce.hr/clanak/183599>

4. Mårtensson, F. (2010). Igra na otvorenome u središtu zdravstvene kampanje
<https://hrcak.srce.hr/clanak/182491>

5. Iveković, I. (2017). Razlike u stavovima odgojitelja i roditelja o igri i tjelesnim aktivnostima djece od 0. do 4. godine <https://hrcak.srce.hr/187036>

9. POPIS TABLICA I SLIKA

Slika 1 - Spol ispitanika

Slika 2 - Dob ispitanika

Slika 3 - Radno iskustvo

Slika 4 – Vrijeme boravka na zraku

Slika 5 - Ispitivanje zadovoljstva sudionika dječjim igralištima

Slika 6 - Ispitivanje tvrdnji o spontanim igrama

Slika 7 - Koje spontane igre djeca biraju

Slika 8 – Mjesto provođenja boravka na zraku

Slika 9 – Ostale aktivnosti prilikom boravka na zraku

Slika 10- ispitivanje tvrdnji oko sigurnosti djece

IZJAVA O IZVORNOSTI DIPLOMSKOG RADA

Izjavljujem da je moj diplomski rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristio drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

Martina Sokač